

**AKADEMIA WYCHOWANIA FIZYCZNEGO
IM. EUGENIUSZA PIASECKIEGO W POZNANIU**

Zamiejscowy Wydział Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim

Kierunek: Fizjoterapia

KARTA PRZEDMIOTU

Nazwa przedmiotu: **FIZJOLOGIA**

Kod przedmiotu: **ZWKF_FT_J_O_A.6_s**

Nazwa jednostki prowadzącej przedmiot/moduł: **Zakład Nauk Fizjologicznych**

Osoba odpowiedzialna za kartę – koordynator przedmiotu:

dr Wioletta Brzenczek-Owczarzak

Osoby prowadzące przedmiot:

1. dr hab. prof. AWF Zdzisław Adach
2. dr Wioletta Brzenczek-Owczarzak

Data opracowania: **09.01.2019 r.**

1. Podstawowe informacje

Forma studiów	studia stacjonarne			
Stopień studiów	studia jednolite magisterskie			
Profil	praktyczny			
Specjalność	–			
Rok studiów / semestr	rok 1, semestr 2; rok 2, semestr 3			
Status przedmiotu	obowiązkowy			
Język przedmiotu	polski			
Forma zajęć	wykład	ćwiczenia	seminaria	inne
Wymiar zajęć	15 (15+0)	45 (15+30)		
Liczba punktów ECTS	4 (2+2)			

2. Cele przedmiotu

C1	Zapoznanie studenta z funkcjonowaniem organizmu człowieka w spoczynku i podczas pracy fizycznej
C2	Zapoznanie studenta z czynnikami wpływającymi na wydolność człowieka oraz ze sposobami oceny wydolności; zapoznanie ze sposobami oceny adaptacji organizmu do wysiłku i metodami oceny wydolności człowieka; przekazanie wiedzy na temat fizjologicznych aspektów zmęczenia

3. Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i innych kompetencji:

- znajomość anatomii człowieka, zwłaszcza budowy układu mięśniowego, położenia poszczególnych mięśni, ich znaczenie funkcjonalne;
- znajomość podstawowych procesów biochemicznych zachodzących w organizmie, ze szczególnym uwzględnieniem dróg resyntezy ATP.

4. Efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych:

Symbol	Efekty kształcenia dla przedmiotu Po zrealizowaniu przedmiotu student:	Odniesienie do efektów kształcenia dla programu	Odniesienie do charakterystyk II stopnia Polskiej Ramy Kwalifikacji dla obszaru kształcenia w zakresie nauk medycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej (poziom 7)
EK1	wie, jak funkcjonuje organizm człowieka w spoczynku i podczas pracy fizycznej	K_W02 K_W03	P7SM_WG01 P7SM_WG01
EK2	wie, jakie są rodzaje wydolności, jakie czynniki wpływają na wydolność oraz jakie metody zastosować do oceny wydolności człowieka; wie, jak ocenić adaptację organizmu do wysiłku; posiada umiejętność interpretowania wyników badań wydolnościowych; potrafi dokonać pomiaru wskaźników funkcjonalnych; ma wiedzę na temat fizjologicznych aspektów zmęczenia	K_W02 K_W15 K_U11 K_K09	P7SM_WG01 P7SM_WK04 P7SM_UW01 P7SM_UO03

5. Treści programowe

WYKŁADY		
Lp.	Tematyka zajęć Opis szczegółowych bloków tematycznych	Liczba godzin
W1	Procesy regulacji w utrzymaniu homeostazy oraz funkcji poszczególnych narządów i całego organizmu. Krew – skład, właściwości, rola w organizmie. Budowa i znaczenie układu chłonnego.	2
W2	Regulacja przepływu krwi. Wpływ układu wegetatywnego oraz hormonów na pracę układu krążenia. Odruchy z baro- i chemoreceptorów. Wpływ wybranych związków chemicznych na działanie układu krążenia. Podstawowe odruchy serca. Regulacja oddychania.	2
W3	Przemiana materii (metabolizm). Podstawowa, spoczynkowa i całkowita przemiana materii. Bilans energetyczny. Wartość energetyczna składników pokarmowych. Termoregulacja.	2
W4	Równowaga wodno-elektrolitowa i termiczna. Rola nerek w utrzymaniu równowagi wodno-elektrolitowej. Termogeneza i usuwanie ciepła z organizmu.	2
W5	Fizjologia układu wydzielania wewnętrznego. Rola poszczególnych gruczołów. Rodzaje hormonów i ich działanie.	2
W6	Klasyfikacja wysiłków fizycznych. Sposoby wyrażania intensywności wysiłku. Źródła energii i procesy energetyczne zabezpieczające wysiłek fizyczny.	2
W7	Zmęczenie jego rodzaje, lokalizacja, objawy. Wpływ zmęczenia na organizm. Przeciwdziałanie zmęczeniu. Rola zmęczenia i wypoczynku w treningu. Fizjologiczne podstawy treningu zdrowotnego.	2
W8	Przystosowanie ustroju do zmieniających się warunków środowiska.	1
Razem		15
ĆWICZENIA (semestr 2)		
Lp.	Tematyka zajęć Opis szczegółowych bloków tematycznych	Liczba godzin
ĆW1	Zajęcia wprowadzające. Pobudliwość i pobudzenie.	4
ĆW2	Mięśnie szkieletowe i gładkie.	4
ĆW3	Układ krążenia.	4
ĆW4	Zaliczenia cząstkowe i zaliczenie końcowe – semestr 1.	3
Razem		15
ĆWICZENIA (semestr 3)		
Lp.	Tematyka zajęć Opis szczegółowych bloków tematycznych	Liczba godzin
ĆW5	Układ oddechowy.	4
ĆW6	Reakcje układu krążenia i oddychania na wysiłki statyczne (rejestracja zmian ciśnienia tętniczego i HR).	2
ĆW7	Reakcje układu krążenia i oddychania na wysiłki dynamiczne.	2
ĆW8	Badanie adaptacji układu krążenia do wysiłku – test harwardzki.	2

ĆW9	Badanie adaptacji układu krążenia do wysiłku- test PWC170, PWC150, PWC130.	2
ĆW10	Wydolność tlenowa i czynniki wpływające na jej wielkość. Oznaczanie maksymalnego pochłaniania tlenu (VO ₂ max) metodą pośrednią Astrand – Ryhming.	2
ĆW11	Oznaczanie VO ₂ max metodą bezpośrednią.	2
ĆW12	Wydolność beztlenowa - mierniki i czynniki wpływające na jej wielkość. Oznaczanie wydolności beztlenowej – test Wingate.	2
ĆW13	Badanie wydolności beztlenowej – test siła – szybkość.	2
ĆW14	Zaliczenia cząstkowe i zaliczenie końcowe – semestr 2.	10
Razem		30

6. Metody dydaktyczne

M1	Wykład informacyjny.
M2	Obserwacja.
M3	„Burza mózgów”.
M4	Metody oparte na praktycznej działalności studentów.

7. Obciążenie pracą studenta

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe z nauczycielem akademickim, w tym:	
Godziny wynikające z planu studiów	60
Konsultacje przedmiotowe	5
Egzaminy i zaliczenia w sesji	6
Godziny bez udziału nauczyciela wynikające z nakładu pracy studenta, w tym:	
Przygotowanie się do zajęć	24
Przygotowanie do egzaminu	15
Sumaryczna liczba godzin dla przedmiotu wynikająca z całego nakładu pracy studenta	110
Sumaryczna liczba punktów ECTS dla przedmiotu	4

8. Metody oceny

a. Ocena formująca

F1	Zaliczenie obejmujące materiał z zakresu pobudliwości, mięśni szkieletowych i gładkich.
F2	Zaliczenie obejmujące materiał z zakresu układu krążenia.
F3	Zaliczenie obejmujące materiał z zakresu układu oddechowego.
F4	Zaliczenie obejmujące materiał z zakresu reakcji organizmu na wysiłek oraz sposobów oceny adaptacji układu krążenia do wysiłku.

F5	Zaliczenie obejmujące materiał z zakresu wydolności tlenowej.
F6	Zaliczenie obejmujące materiał z zakresu wydolności beztlenowej.

b. Ocena podsumowująca

P1	Dokonywana na podstawie zaliczeń cząstkowych przeprowadzanych po kolejnych blokach tematycznych.
P2	Dokonywana na podstawie egzaminu z treści realizowanych na wykładach.

c. Warunki zaliczenia przedmiotu

- Uzyskanie wymaganej liczby punktów. Przedmiot realizowany jest przez dwa semestry. Warunkiem zaliczenia przedmiotu jest uzyskanie przez studenta określonej liczby punktów:
 - minimum 12 punktów w I semestrze,
 - minimum 24 punktów w II semestrze,
 - student zdobywa punkty poprzez zaliczenia cząstkowe (dwa w 1. semestrze; cztery w 2. semestrze) oraz ewentualne uczestnictwo w projektach badawczych prowadzonych w Zakładzie Nauk Fizjologicznych,
 - ocena bdb uzyskana na zaliczeniu cząstkowym=10 pkt, db+=9 pkt, db=8 pkt, dst+=7 pkt, dst=6 pkt,
 - za uczestnictwo w długotrwałym projekcie badawczym (minimum 1 miesiąc) student może zdobyć 6 lub 12 pkt (odpowiednio dla semestrów) a za udział w pojedynczym badaniu – 1 pkt,
 - ocena końcowa z 1. semestru wynika z sumy punktów uzyskanych przez studenta: bdb=20 pkt, db+=18 pkt, db=16 pkt, dst+=14 pkt, dst=12 pkt,
 - ocena końcowa z 2. semestru wynika z sumy punktów uzyskanych przez studenta: bdb=40 pkt, db+=36 pkt, db=32 pkt, dst+=28 pkt, dst=24 pkt,
 - na ostatnich zajęciach student ma możliwość poprawiania jednego, dowolnie wybranego, kolokwium. Jeśli do ostatnich zajęć łącznie student nie uzyska minimum 12 lub 24 pkt (odpowiednio dla semestrów), to w I terminie otrzymuje ocenę ndst, a w II i III terminie poprawia wybrane przez siebie kolokwia tak, aby finalnie uzyskać minimum 12 lub 24 pkt/semestr,
 - uzyskanie w 1. semestrze w pierwszym terminie liczby punktów równej lub większej niż 16 oraz uzyskanie w 2. semestrze w pierwszym terminie liczby punktów równej lub większej niż 32 skutkuje zwolnieniem z egzaminu końcowego.
- Obecność na zajęciach (po przekroczeniu 30% nieobecności student jest nieklasyfikowany).

9. Kryteria oceny

Efekt kształcenia EK1	
na ocenę 2	Niewiedza na temat działania i współpracy układów funkcjonalnych człowieka w spoczynku i podczas pracy fizycznej; nieznaną reakcji organizmu na wysiłek o różnym charakterze
na ocenę 3	Student poprawnie wskazuje ogólną rolę i zasady działania układów funkcjonalnych organizmu człowieka w spoczynku i podczas pracy fizycznej; wie, jak zachowują się podstawowe parametry funkcjonalne podczas wysiłku o różnym charakterze.
na ocenę 4	Student nie tylko wskazuje rolę i zasady działania, ale również charakteryzuje zasady współpracy poszczególnych układów funkcjonalnych organizmu człowieka w spoczynku i podczas pracy fizycznej; wie, jak zachowuje się większość parametrów funkcjonalnych podczas wysiłku o różnym charakterze; bierze udział w dyskusjach.

na ocenę 5	Student nie tylko wskazuje rolę i zasady działania, ale również charakteryzuje zasady współpracy poszczególnych układów funkcjonalnych organizmu człowieka w spoczynku i podczas pracy fizycznej; wie, jak zachowuje się większość parametrów funkcjonalnych podczas wysiłku o różnym charakterze; bierze udział w dyskusjach; posiada wiedzę na temat specyficznych reakcji organizmu na zmieniające się warunki pracy oraz ma wiedzę na temat różnych uwarunkowań działania organizmu człowieka
Efekt kształcenia EK2	
na ocenę 2	Nieznajomość rodzajów wydolności i czynników wpływających na wydolność człowieka; niewiedza na temat sposobów oceny adaptacji organizmu do wysiłku i nieznajomość metod służących do oceny wydolności człowieka; nieumiejętność interpretacji wyników badań wydolnościowych; nieumiejętność pomiaru wskaźników funkcjonalnych; nie ma wiedzy na temat fizjologicznych aspektów zmęczenia.
na ocenę 3	Student poprawnie definiuje wydolność fizyczną i zna jej podstawowe rodzaje; wymienia niektóre czynniki wpływające na poziom wydolności; ogólnie charakteryzuje wysiłki statyczne i dynamiczne; wymienia podstawowe metody służące do oceny wydolności człowieka; umie ocenić wydolność na podstawie najprostszych wskaźników funkcjonalnych; wymienia i krótko charakteryzuje sposoby pomiaru wskaźników funkcjonalnych; wie czym może być wywoływane zmęczenie i wymienia rodzaje zmęczenia.
na ocenę 4	Student poprawnie definiuje wydolność fizyczną i zna jej rodzaje; wymienia większość czynników wpływających na poziom wydolności; szczegółowo charakteryzuje wysiłki statyczne i dynamiczne; wymienia większość metod służących do oceny wydolności człowieka; umie ocenić wydolność na podstawie różnych wskaźników funkcjonalnych; potrafi dokonać pomiaru wskaźników funkcjonalnych z pomocą nauczyciela; wie czym wywoływane jest zmęczenie podczas różnego rodzaju pracy fizycznej i potrafi je odpowiednio nazwać; bierze udział w dyskusjach.
na ocenę 5	Student poprawnie definiuje wydolność fizyczną i zna jej rodzaje; wymienia większość czynników wpływających na poziom wydolności; szczegółowo charakteryzuje wysiłki statyczne i dynamiczne; wymienia większość metod służących do oceny wydolności człowieka; umie ocenić wydolność na podstawie różnych wskaźników funkcjonalnych; potrafi dokonać pomiaru wskaźników funkcjonalnych bez pomocy nauczyciela; bierze udział w dyskusjach; posiada wiedzę na temat zastosowania określonych metod w różnych grupach wiekowych i w zależności od stanu funkcjonalnego organizmu; wymienia czynniki wpływające na wyniki badań funkcjonalnych; nie tylko wie czym wywoływane jest zmęczenie podczas różnego rodzaju pracy fizycznej i potrafi je odpowiednio nazwać, ale również wie jak przeciwdziałać nadmiernemu zmęczeniu.

10. Macierz realizacji przedmiotu

Efekty kształcenia	Odniesienie do efektów kierunkowych	Cele przedmiotu	Treści programowe	Metody dydaktyczne	Sposoby oceny
EK1	K_W02, K_W03	C1	W1–W5, W8, ĆW1–ĆW7	M1–M4	F1–F3, P1–P2
EK2	K_W02, K_W15 K_U11, K_K09	C2	W6–W7; ĆW8–ĆW13	M1–M4	F4–F6, P1–P2

11. Wykaz piśmiennictwa

a. Piśmiennictwo podstawowe

1.	Jaskólski A., Jaskólska A., <i>Podstawy fizjologii wysiłku fizycznego z zarysem fizjologii człowieka</i> , AWF Wrocław, 2005.
2.	Adach Z. (red.), <i>Ćwiczenia z fizjologii ogólnej i fizjologii wysiłku fizycznego</i> , AWF Poznań, 2009.
3.	Kozłowski S., Nazar K., <i>Wprowadzenie do fizjologii klinicznej</i> , PZWL, Warszawa 1995.
4.	Miętkiewski E., <i>Zarys fizjologii lekarskiej</i> , PZWL, Warszawa 1984.

b. Piśmiennictwo uzupełniające

1.	Traczyk W., <i>Fizjologia człowieka w zarysie</i> , PZWL, Warszawa 1989.
2.	Górski J. (red.), <i>Fizjologiczne podstawy wysiłku fizycznego</i> , PZWL, Warszawa 2001.
3.	Halicka-Ambroziak H., <i>Wskazówki do ćwiczeń z fizjologii dla studentów WF</i> , Warszawa 1983.
4.	Pytasz M., <i>Ćwiczenia z fizjologii człowieka</i> , Uniwersytet Szczeciński, 1996.

12. Zatwierdzenie karty przedmiotu do realizacji

.....
(miejsowość, data)

(kierownik zakładu)

(dziekan wydziału)

Przyjmuję do realizacji (data i podpisy osób prowadzących przedmiot)